

Валентина Ясишена

к.е.н., доцент,

Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету**ВАЖЛИВІСТЬ РОЗКРИТТЯ
НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ В ЗВІТІ ПРО УПРАВЛІННЯ**

На сьогоднішній день існує низка спірних моментів пов'язаних з відображенням у звітності нематеріальних активів (далі НМА), що стосується інформаційного наповнення Звіту про управління, а також віднесення його до фінансової або управлінської звітності. Паралельно існує проблема щодо нерозкриття інформації про НМА у рамках державного статистичного спостереження. Ці питання потребують розробки і уточнень через важливу роль, яку відіграють НМА в діяльності підприємства. Цей вид активів здатен сприяти зростанню бізнесу та приносити значний розмір прибутку на перспективу.

На сьогодні однією з нових форм звітності для вітчизняних компаній є Звіт про управління, який вже давно увійшов у практику зарубіжних компаній. Цей звіт містить фінансову та нефінансову інформацію, що характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та висвітлює основні ризики і невизначеності його діяльності. Звіт про управління подається разом з фінансовою звітністю та консолідованою фінансовою звітністю в порядку та строки, встановлені законом. Він має на меті доповнити річну фінансову звітність необхідною інформацією і є своєрідною «візитівкою» підприємства.

Віднесення звіту про управління до фінансової звітності не буде вірним. Підтвердженням того, що цей звіт не слід відносити до фінансової звітності є наступне:

Відповідно до ст. 1, Розділу 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» фінансова звітність – це звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства. На відміну від звіту про управління, який містить не тільки фінансові, а також нефінансові показники.

Виходячи з норм НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" в Розділі 2. Склад та елементи фінансової звітності, зазначено, що фінансова звітність складається з: балансу (звіту про фінансовий стан) (далі - баланс), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) (далі – звіт про фінансові результати), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до фінансової звітності. Отже в цей перелік не увійшов Звіт про управління.

В п. 2 Постанови КМУ «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» від 28.02.2000р. № 419 визначено, що Звіт про управління подається разом із річною фінансовою звітністю, але про подання цього звіту до Державної фіскальної служби і Державного комітету статистики не зазначено (крім окремих випадків). Відповідно до п. 2 Порядку № 419 Звіт про управління разом із іншими звітами необхідно оприлюднити на власній веб-сторінці або веб-сайті підприємства.

Стандартизовану форму звіту про управління не розкрито, тобто він складається за наведеними рекомендаціями у довільній формі. На відміну від фінансової звітності, яка є чітко регламентованою.

Отже, враховуючи вищезазначені аргументи, можна стверджувати, що Звіт про управління не належить до складу фінансової звітності.

Стосовно питання щодо віднесення звіту про управління до управлінської звітності, необхідно зазначити, що він деталізовано не розкриває всю управлінську інформацію, через те, що така відкритість може зашкодити діяльності підприємства і може бути негативно використана конкурентами. Також, як уже зазначалося, цей звіт підлягає оприлюдненню, а управлінська звітність є конфіденційною, тому його не можна віднести до такої звітності. Отже, на нашу думку, Звіт про управління необхідно вважати інформаційним доповненням до фінансової звітності.

Одним з проблемних питань, що знижує важливість впливу НМА в діяльності підприємства і економіки, загалом, є їх невідображення в рамках державного статистичного спостереження. У Методологічних положеннях про використання фінансової звітності для цілей статистики підприємств, затверджених Наказом Держкомстату від 31.12.2014 р. № 417 (далі Методологічні положення № 417) до переліку узагальнюючих показників щодо необоротних активів включено: незавершені капітальні інвестиції; основні засоби та НМА (залишкова вартість, первісна вартість, знос); довгострокові біологічні активи (залишкова вартість); довгострокові фінансові інвестиції; інші необоротні активи. В цих Методологічних положеннях НМА не виокремлено в окрему групу, а об'єднано з показником «Основні

засоби», що знижує їх значення порівняно з іншими необоротними активами і унеможлиблює проведення всебічного аналізу НМА для встановлення тенденцій їх впливу на економіку. На нашу думку, це є недоліком, що потребує негайного усунення.

Інформацію, яку підприємствам й організаціям рекомендовано розкривати у звіті про управління наведено в Наказі МФУ «Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання звіту про управління» від 07.12.2018 р. № 982 (далі Методичні рекомендації № 982). В п. 2 Розділу 2 цих рекомендацій наведено 10 напрямів, відповідно до яких рекомендується систематизувати звітну інформацію. Звернемо особливу увагу на п. 7. «дослідження та інновації» і п. 10 «корпоративне управління (складають підприємства - емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до торгів на фондових біржах або щодо цінних паперів яких здійснено публічну пропозицію)». Відповідно до п. 3 Розділу 2 цих методичних рекомендацій наведений перелік напрямів та показників, що підприємство може розкривати у звіті, не є вичерпним. Тобто, суб'єкт господарювання також може розкривати іншу інформацію, яка, на його думку, є важливою.

На наш погляд, у зв'язку з тим, що на сьогодні НМА займають ключові позиції в розвитку світової економіки є необхідність в представленні їх складової у цьому звіті. Отже, в п. 7. «дослідження та інновації», нами рекомендовано розкрити інформацію про НМА і за наявності про гудвіл, що міститься в Примітках до річної фінансової звітності в динаміці за 5 – 10 років в розрізі груп НМА. Наведення цієї інформації не зашкодить діяльності підприємства, через те, що Примітки до річної фінансової звітності є звітністю, яка оприлюднюється. Можливо в загальному навести порівняння часток матеріальних і нематеріальних активів у питомій вазі протягом визначеного періоду і встановити виявленні тенденції. Період дослідження може бути встановлений підприємством, але найбільш ясну картину можна отримати досліджуючи дані з моменту виникнення компанії.

На сьогодні редакція п. 7 Розділу 3 Методичних рекомендацій № 982 дозволяє підприємствам наводити загальну інформацію про дослідження, інноваційну діяльність та розробки, а також загальний обсяг витрат на такі заходи. Необхідно зазначити, що у попередніх пропозиціях Методичної ради з питань бухгалтерського обліку стояло питання, про розкриття інформації від яких винаходів, в розрізі окремих їх видів, які доходи має отримувати підприємство. На нашу думку, відображення таких показників у цьому звіті буде порушати комерційну таємницю підприємства і його власники і адміністрація не дозволять оприлюднювати таку інформацію.

Думається, що інформація за цим напрямом має наводитися не в розрізі окремих видів, а загалом по підприємству, без конкретизації.

В п. 10. Розділу 3 за напрямом «корпоративне управління» рекомендується наводити інформацію за низкою позицій. Звернемо увагу на п.п. 8 «перспектив розвитку та удосконалення корпоративного управління» і п.п. 9 «політики підприємства стосовно адміністративних, управлінських та наглядових органів підприємства (вимоги до віку, статі, освіти, професійного досвіду, управлінського персоналу, цілі політики її реалізація та результати у звітному періоді тощо)», які вказують на важливість розвитку інтелектуального капіталу компанії.

Розвиток інтелектуального капіталу компанії необхідно здійснювати шляхом навчання адміністративного та управлінського персоналу, підвищення їх професійної кваліфікації, що має відповідати сучасним потребам економіки і діяльності компанії у частині виробництва, яке модернізується та оновлюється. Інвестуючи в навчання та розвиток всіх працівників підприємства, зменшуються ризики щодо псування нового обладнання і технологій через підвищення професійної їх експлуатації.

Інвестування в програми різних тренінгів як в Україні, так і за кордоном, дозволить навчити адміністративний, управлінський персонал і працівників робочих спеціальностей якісному менеджменту і відповідно необхідному рівню виконання робіт.

Розкриття інформації по загальній кількості адміністративних, управлінських працівників, що працюють на підприємстві, мають повну вищу освіту, базову вищу, працівників з науковими ступенями і вченими званнями дозволить оцінювати рівень їх фахової підготовки і сприятиме її підвищенню.

Висвітлення напрямів співпраці з ЗВО, які проводять підготовку профільних фахівців, а саме: проведення підготовки та підвищення кваліфікації працівників; стажування викладачами ЗВО на базі підприємств; підготовка студентів за необхідними спеціальностями; стажування студентів на підприємствах; працевлаштування випускників.

Визначення пріоритетних напрямів роботи з персоналом, які можуть розкриватися через захист інвестицій в людський капітал, реалізацію навчальних проектів з метою забезпечення компанії

кваліфікованим персоналом, продовження формування управлінського кадрового резерву, впровадження низки онлайн програм для навчання працівників, впровадження проектів з оцінки персоналу тощо.

Вся інформація, що міститься у Звіті про управління може бути ще додатково наведена у вигляді ілюстрацій, графіків, діаграм тощо. Цей вид звітності повинен бути доступний для розуміння різного рівня користувачів. Він має розкривати загальне враження про компанію і її стратегію, загалом, зміцнювати її бренд. Кожна компанія має розробити свою форму звіту, враховуючи особливості діяльності, яка буде сприяти залученню клієнтів і інвесторів.

З метою державного статистичного спостереження необхідно внести зміни в Методологічні положення № 417 шляхом виокремлення НМА в окрему групу. Це дозволить проводити всебічний аналіз НМА (за галузями, регіонами тощо) для встановлення тенденцій їх впливу на економіку.

Звіт про управління не належить до складу фінансової чи управлінської звітності. Його необхідно вважати інформаційним доповненням до фінансової звітності. В п. 7. «дослідження та інновації» звіту про управління потрібно розкривати інформацію про НМА і за наявності - про гудвіл, а в п. 10 «корпоративне управління» наводити інформацію направлену на розвиток інтелектуального капіталу.

Список використаних джерел

1. Задорожний З.-М. В., Крупка Я. Д., Омецінська І. Я. та ін. Концепція розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в Україні: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 320 с.
2. Методологічні положення про використання фінансової звітності підприємств для цілей статистики підприємств. Затверджені наказом Державної служби статистики України від 31.12.2014 р. № 417. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0027832-15> (дата звернення: 09.10.2019).
3. Методичні рекомендації зі складання звіту про управління. Затверджені наказом Міністерства фінансів України від 07.12.2018 р. № 982. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18> (дата звернення: 09.10.2019).